

חלוקת עבודות הבית בין גברים ונשים בימי קורונה

תמר קריכלי-כץ, הילה שמיר*

תקציר. מחקר זה בוחן את השפעת תקופת הסגר הראשון במגפת הקורונה על חלוקות עבודות הטיפול ומשק הבית בין נשים לגברים. המחקר מבוסס על סקר אינטרנטי המתייחס לתקופת הסגר הראשון, שעליו השיבו 631 משתתפים ומשתתפות בחתך סוציו-אקונומי בינוני-גבוה, שחיים במשק בית עם בן או בת זוג וילדים מתחת לגיל 18. ממצאינו מלמדים כי האיזון בין עבודה למשפחה ופנאי היה האתגר העיקרי עבור הנשאלים, אך בניגוד להשערת המחקר, תקופת הסגר לא הביאה לשינוי מהותי בחלוקת התפקידים המגדרית במשק הבית. נשים וגברים כאחד ביצעו יותר עבודות משק בית במהלך תקופה זו, והגברים אף דיווחו על עלייה בהיקף עבודות הבית בשיעור גבוה במעט מהנשים. עם זאת, המחקר מראה כי נשים המשיכו לבצע עבודות בית יותר מגברים, ועיקר ההבדל בין גברים לנשים בעבודות הבית, במהלך תקופת הסגר ובהשוואה לתקופה שקדמה לה, התבטא בעבודות הניקיון. מציאנו כי במשקי בית שהכנסתם גבוהה עלה במידה רבה שיעור עבודות הבית שביצעו נשים בתקופת הסגר, וכי הגידול בזמן שהושקע בעבודות הבית קשור במצב התעסוקתי של המשיבים והמשיבות עצמם בתקופת הסגר וכן בזה של בני ובנות הזוג. הערת המחקר מנתחת ממצאים אלו לאור הכתיבה הסוציולוגית והמשפטית העוסקת בחלוקת נטל עבודות הבית בין בני זוג, וקוראת לניתוח מגדרי ומעמדי של אי-השוויון בין נשים לגברים בשוק העבודה ובחלוקת נטל עבודות הבית.

מילות מפתח: מגדר, אי-שוויון, עבודות בית, קורונה

כיצד השפיעה תקופת משבר הקורונה על חלוקת עבודות הבית בין נשים לגברים? בהערת מחקר זו אנחנו מתמקדות באי-השוויון המגדרי בחלוקת עבודות הבית – טיפול בילדים, בישול וניקיון – בין בני זוג הטרוסקסואלים שחיים יחדיו במשק בית משותף, שבו מתגוררים גם ילדים מתחת לגיל 18. הסגר הראשון שהוטל בעקבות מגפת הקורונה בישראל (בחודשים מרץ-מאי 2020) הביא לסגירת מקומות עבודה ומסגרות חינוך, להוצאת עובדים רבים לחופשה ללא תשלום (חל"ת), למעבר מהיר של עובדים לעבודה מהבית, וכן להפחתת ההסתייעות בקרובי משפחה ובאחרים לשם טיפול, בישול וניקיון, בשל דרישות הריחוק החברתי. במשפחות רבות מצב זה דרש חשיבה מחודשת על חלוקת עבודות הבית בין בני זוג. אנחנו משתמשות בסגר

* ד"ר תמר קריכלי-כץ, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב

פרופ' הילה שמיר, הפקולטה למשפטים אוניברסיטת תל אביב

מחקר זה קיבל תמיכה ממכון טאוברנשלג למשפט פלילי, הפועל בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב. הכתובות מבקשות להודות ללילה אתר על העזרה המסורה במחקר זה.

כבמקרה מבחן לאופן שבו משברים כלכליים או אחרים משפיעים על אי-השוויון המגדרי שבחלוקת העבודה בין נשים לגברים, ומבקשות ללמוד מהמשבר על האופן שבו אי-השוויון המגדרי בחלוקת עבודות הבית בין נשים לגברים מתנהל בימים כתיקונם. במחקרנו אנו מבקשות להבין אם משקי בית בתקופת הקורונה שינו את דפוסי חלוקת העבודה במשק הבית או שמא שעתקו אותם.

מחקרים רבים תיעדו את אי-השוויון בחלוקת עבודות הבית בין נשים לגברים במדינות שונות בעולם ובהן ישראל. מן המחקרים עולה כי נשים נוטות לעסוק בעבודות בית הרבה יותר מאשר גברים, וכי עבודות הבית שנשים עושות שונות בדרך כלל מאלו שגברים עושים; גברים נוטים למלא משימות שנתפסות כגבריות יותר, כמו תיקונים ושיפוצים, עבודות גינון וטיפול בכלי רכב, ואילו נשים נוטות למלא משימות שנתפסות כנשיות יותר, כמו טיפול בילדים, ניקיון ובישול. באופן כללי, יש קורלציה בין הכנסתן של נשים בשוק העבודה ובין היקף השעות שנשים משקיעות בעבודות הבית: ככל שנשים מרוויחות יותר בשוק העבודה כך הן נוטות להשקיע פחות שעות בעבודות בית – הן משום שככל שנשים מרוויחות יותר כך גדלה יכולתן לממן גורם חיצוני שיבצע את עבודות הבית, הן משום שככל שנשים מרוויחות יותר נעשות בבית פחות עבודות בית בכלל.

חשוב לציין כי אי-השוויון בחלוקת עבודות הבית בין נשים לגברים הוא מרכיב מרכזי ביצירה ובשעתוק של אי-השוויון המגדרי בשוק העבודה (Ridgeway, 2011): בשל סטראוטיפים מגדריים, נשים ככלל נתפסות כעובדות זמינות פחות ועל כן מחויבות פחות לעבודתן בשוק. מרכיב זה מתחזק כשנשים עושות, הלכה למעשה, יותר עבודות בית וטיפול. כתוצאה מכך סיכוייהן להתקבל לעבודה נמוכים מאלה של גברים וגם שרכן עלול להיות נמוך יותר. כשנשים מרוויחות פחות מגברים בשוק העבודה, הן גם תיטינה לעשות יותר עבודות בית מבני הזוג שלהן – ולו כדי לאפשר לבן הזוג להגדיל את הכנסתם המשותפת. משום שהחלטות לגבי חלוקת העבודה במשק הבית נוטות להתקבל בתוך משק הבית וכתוצאה מאינטראקציה בין בני זוג, חשוב לתת תשומת לב גם למשק הבית כיחידת ניתוח, ולא רק לפרטים האינדיווידואליים הפועלים במסגרתו (Becker, 1965).

בעינינו, משבר תקופת הקורונה הוא מקרה מבחן מעניין לאי-השוויון המגדרי בחלוקת עבודות הבית מכמה סיבות: בתקופה זו פוטרו, הוצאו לחל"ת או עברו לעבוד מהבית נשים וגברים רבים. מסגרות החינוך פעלו לאורך מרבית התקופה בדרך מקוונת בלבד, כך שילדים שהו שעות ארוכות בבית ונזקקו לטיפול. בשל החשש הבריאותי הצטמצמה האפשרות להיעזר בעזרה מבחוץ (קרובי משפחה כגון סבים וסבתות או עזרה בשכר) בטיפול בילדים, בעבודות ניקיון או בבישול. גם אופי עבודות הבית השתנה, משום שרבות מעבודות הבית שכללו יציאה מהבית – למשל קניות, הסעות וסידורים – פחתו משמעותית. לבסוף, הרבה נשים וגברים חוו מצוקות כלכליות, בריאותיות ורגשיות. תופעות אלו השפיעו על כל בני המשפחה, אך נראה שחלק מדרוסי הפגיעה וההשפעה היו שונים בין נשים וגברים. ואכן, בארץ ובעולם ארגונים וחוקרים החלו לתעד ולהתריע על השלכותיו של משבר הקורונה על נשים.

כדי ללמוד על האופן שבו השפיעה תקופת הקורונה על חלוקת עבודות הבית בין נשים לגברים ערכנו סקר בתחילת מאי 2020 (סוף תקופת הסגר הראשונה וימים בודדים לפני פתיחת בתי הספר מחדש). פנינו למשתתפות ולמשתתפים פוטנציאליים דרך הרשתות החברתיות והבטחנו להם להשתתף בהגרלה של כרטיס מתנה אם ישלימו את המענה על הסקר. כדי לערוך

את הסקר ולאסוף את התשובות של המשתתפות והמשתתפים השתמשנו בפלטפורמת "קוואלטרקס".

בסך הכול השתתפו בסקר 631 משתתפות ומשתתפים שחיים באותו הבית עם בן או בת זוג ועם לפחות ילד או ילדה מתחת לגיל 18. בטבלה 1 אנו מתארות את המאפיינים הדמוגרפיים של המשתתפות והמשתתפים בסקר (סטטיסטיקה תיאורית). כפי שעולה מן הטבלה, מרבית המשיבים על הסקר היו נשים. הכנסת משק הבית הממוצעת של המשיבים הייתה גבוהה מההכנסה הממוצעת של משקי הבית בישראל (שעמדה ב-2019 על כ-20,000 שקלים), והגיל הממוצע היה כ-40.

טבלה 1: סטטיסטיקה תיאורית - מדגם המשתתפים בסקר מאי 2020

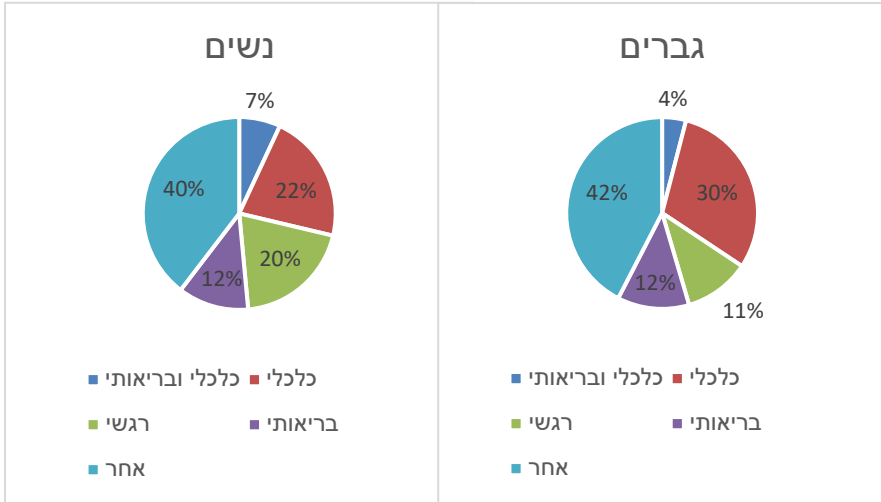
ממוצע	סטטיית תקן	
0.85		נשים
40.19	6.16	גיל
0.76		עבודה לפני הקורונה – משרה מלאה
0.19		עבודה לפני הקורונה – משרה חלקית
26.86	11.89	הכנסה חודשית באלפי שקלים
	631	מספר המשיבים (N)

שאלנו את המשיבים שאלות שנוגעות לחלוקת עבודות הבית בינם ובין בני ובנות הזוג לפני תקופת הקורונה ובמהלכה, וכן שאלות הנוגעות לשביעות הרצון שלהם מהחלוקה. מהתשובות עלה כי לפני תקופת משבר הקורונה 58% מהמשתתפות והמשתתפים השתמשו באופן קבוע או תכוף בעזרה מן החוץ לשם ניקיון הבית, ו-48% נעזרו באופן קבוע או תכוף בעזרה מן החוץ (סבים וסבתות, בייביסיטר) לשם טיפול בילדים.

האתגרים העיקריים בתקופת הסגר הראשון

ביקשנו מהמשיבים לתאר בכמה אופנים את השפעתה של תקופת סגר הקורונה הראשון על היבטים אחדים של חייהם. אף אחד מהמשיבות והמשיבים לסקר לא חלה בקורונה, ורק אחת המשיבות דיווחה כי קרוב משפחה שלה חלה בקורונה. כ-5% מהמשיבות והמשיבים שהו בבידוד, וכ-10% מבני המשפחה של המשיבות והמשיבים שהו בבידוד. שאלנו מה היה האתגר העיקרי שעימו התמודדו המשיבים במהלך תקופת הסגר הראשון. איור 1 מתאר את התפלגות התשובות לפי מגדר.

איור 1: האתגר העיקרי בתקופת הסגר הראשון, לפי מגדר

ניתוח איכותני של התשובות שנכללו תחת ההגדרה "אחר" מעלה כי בעבור רבים מהמשיבות והמשיבים (כ-30%), הצורך לטפל בילדים בבית ולהתמודד עם קשייהם בתקופת הסגר – פעמים רבות במקביל לעבודה – היה האתגר העיקרי בתקופה זו. שאלנו את המשיבות והמשיבים מה היה מצבם התעסוקתי בתקופת משבר הקורונה ומהיכן התבצעה עיקר עבודתם במהלך התקופה. התשובות מוצגות בטבלאות 2 ו-3.

טבלה 2: מצב תעסוקתי בתקופת הסגר הראשון

מחוזים	מצב תעסוקתי
53%	עבודה מלאה
17%	עבודה חלקית
18%	חל"ת
1%	פיטורין
17%	אחר

טבלה 3: מיקום העבודה העיקרי בתקופת הסגר הראשון

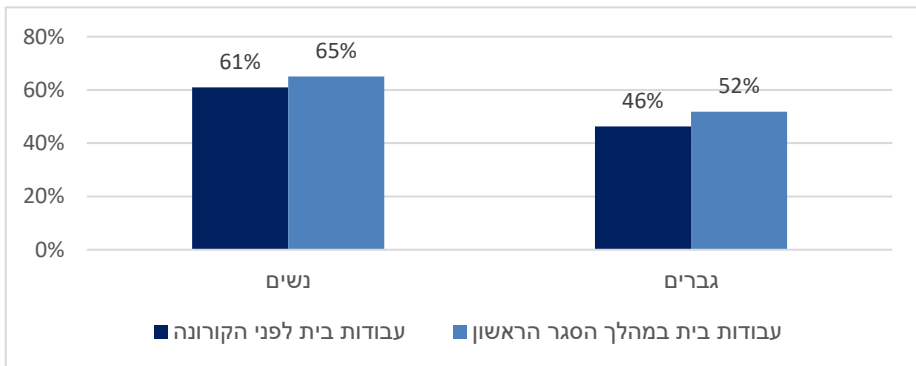
גברים	נשים	
55%	52%	עבודה מהבית
13%	9%	עבודה ממקום העבודה
19%	21%	עבודה משני המקומות
14%	18%	לא עבדו בכלל

הערות מחקר לעת קורונה

חלוקת עבודות הבית לפני הסגר ובמהלכו

שאלנו את המשתתפות והמשתתפים מה היה שיעור עבודות הבית שעשו לפני תקופת סגר הקורונה ובמהלכה. איורים 2-5 מתארים את תשובותיהם בפילוח על פי מגדר. ככלל, אפשר לראות שנשים שהשיבו לסקר העידו שעשו שיעור גבוה יותר מעבודות הבית, לפני תקופת הסגר ובמהלכה, בהשוואה לגברים שהשיבו לסקר. ככלל, נשים וגברים דיווחו על עלייה בשיעור דומה – כ-5 נקודות האחוז – בביצוע עבודות הבית בתקופת הקורונה. עם זאת, משום שמלכתחילה גברים דיווחו שעשו שיעור נמוך יותר מעבודות הבית המשותפות בהשוואה לדיווחיהן של נשים, הגידול מתוך השיעורים שדווח עליהם קודם היה גבוה יותר בעבור גברים.

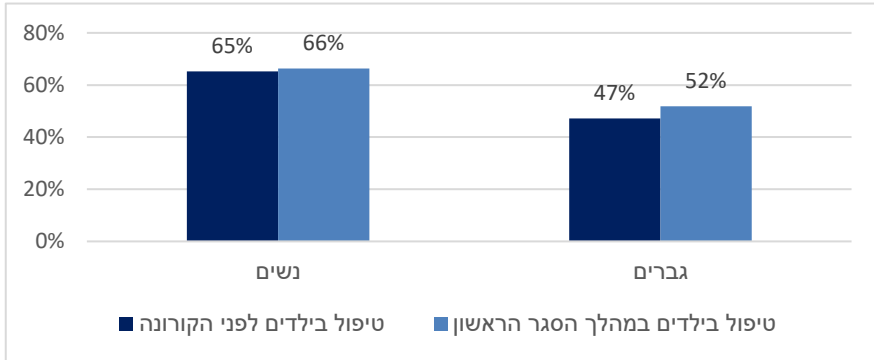
איור 2: שיעור עבודות הבית, לפני תקופת הקורונה ובמהלך הסגר הראשון

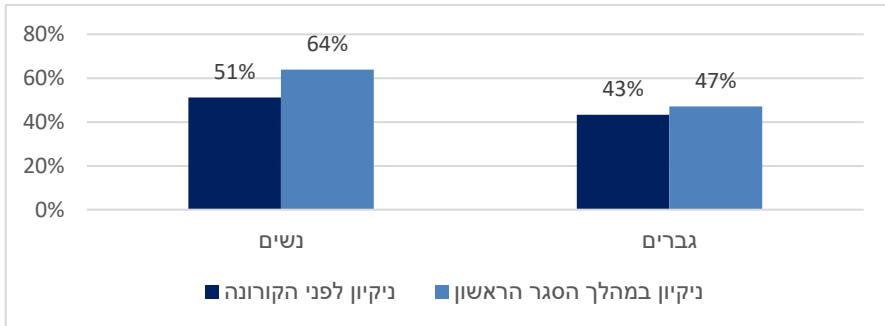
כמתואר באיור 2, נשים העידו על עצמן כי עשו 61% מסך כל עבודות הבית לפני תקופת הסגר, ואילו גברים העידו על עצמם כי עשו 46% מהעבודות בלבד ($p < 0.001$). במהלך תקופת הסגר, נשים העידו על עצמן שהן עושות 65% מעבודות הבית ואילו גברים העידו על עצמם שהם עושים 51.8% מסך עבודות הבית ($p < 0.001$). ביקשנו מהמשתתפות והמשתתפים להתייחס

ספציפית להיקף הטיפול בילדים, ניקיון הבית והבישול (ראו איורים 3, 4 ו-5). הסקר מלמד כי טרם תקופת הקורונה, הפער הגדול ביותר בין נשים וגברים היה בהיקף הטיפול בילדים. לעומת זאת, העלייה הגדולה ביותר בהיקף עבודות הבית של נשים בתקופת הסגר הייתה במטלות הניקיון.

איור 3: שיעור עבודות הטיפול בילדים מתוך סך כל עבודות הטיפול המשותפות

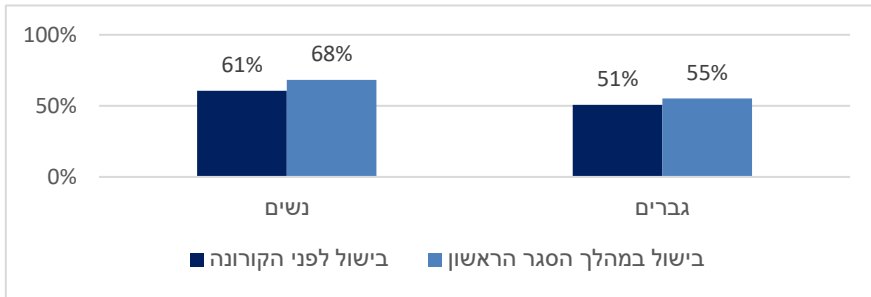
איור 4: שיעור עבודות הניקיון מתוך סך כל עבודות הניקיון המשותפות

נשים העידו על עצמן כי עשו 51% מסך כל עבודות ניקיון הבית לפני תקופת הקורונה, ואילו גברים העידו על עצמם כי עשו 43% בלבד ($p < 0.01$). במהלך תקופת הסגר, נשים העידו כי הן עושות 64% מעבודות ניקיון הבית ואילו גברים העידו כי הם עושים 47% מסך כל עבודות ניקיון הבית ($p < 0.001$).

הנשים שהשתתפו בסקר לא דיווחו על עלייה משמעותית בחלקן במטלות הטיפול בילדים. לעומתן, הגברים דיווחו על עלייה בשיעור עבודות הטיפול – מ-47% ל-52%. אף שהגברים דיווחו כי חלקם בטיפול בילדים גדל, הפערים בין נשים וגברים בתחום זה נותרו מובהקים סטטיסטית.

איור 5: שיעור עבודות הבישול מתוך סך כל עבודות הבישול המשותפות

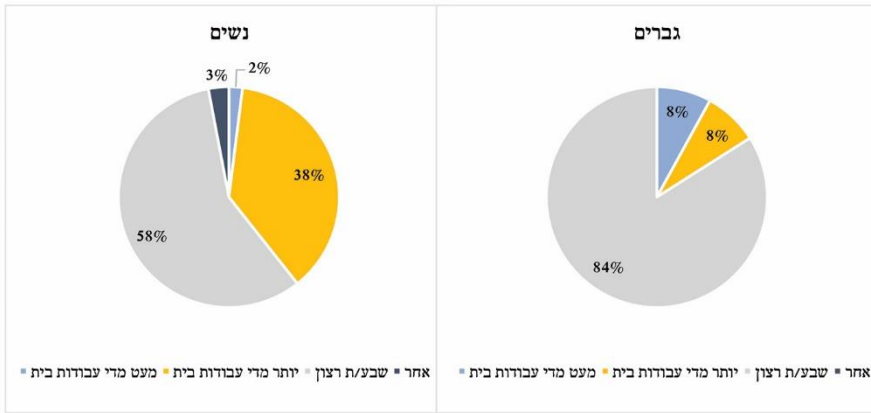
לבסוף, נשים העידו על עצמן שהן עשו 61% מסך כל עבודות הבישול לפני תקופת הקורונה ואילו גברים העידו על עצמם שעשו 51% בלבד ($p < 0.01$). במהלך הסגר הראשון, נשים העידו על עצמן שהן עושות 68% מעבודות הבישול בבית – עלייה של 12%; ואילו גברים העידו על עצמם שהם עושים 55% מסך כל עבודות הבישול – עלייה של כ-8% ($p < 0.001$). בעבור כל אחד ואחת מהמשיבות והמשיבים חישבנו את הפער בין שיעור עבודות הבית שעשו במהלך תקופת הסגר ובין שיעור עבודות הבית שעשו לפני כן. טבלאות 4א ו-4ב מציגות רוצאות של מודלים של רגרסיות ליניאריות המנבאות את הפערים בשיעור עבודות הבית (לפני תקופת הקורונה ובמהלכה) על פי המאפיינים הדמוגרפיים והתעסוקתיים של המשתתפות והמשתתפים בסקר. טבלה 4א כוללת את כל המשיבות והמשיבים, ואילו טבלה 4ב כוללת נשים בלבד.

מהמודלים עולה כי המשתנים שנמצאו בקורלציה חיובית מובהקת עם הגידול בשיעור עבודות הבית שעשו המשיבות והמשיבים במהלך הסגר היו עבודה במשרה חלקית לפני תקופת הקורונה, אבטלה בתקופת הסגר ועבודה של בן/בת הזוג ממקום העבודה ולא מהבית. משתנים שנמצאו בקורלציה שלילית מובהקת עם השינוי בשיעור עבודות הבית היו עבודה ממקום העבודה ובן/בת זוג שאינם עובדים בתקופת הסגר.

מהמודלים שהתמקדו בנשים בלבד עולה כי אצל נשים מחתך סוציו-אקונומי גבוה יותר (הכנסה חודשית משותפת גבוהה יותר), הפער בין שיעור עבודות הניקיון לפני תקופת הסגר ובמהלכה היה גדול יותר. עוד עולה כי אצל נשים שנעזרו בעזרה חיצונית לשם עבודות הניקיון לפני תקופת הקורונה (וכנראה הפסיקו להיעזר בה במהלך הסגר) גדל מאוד שיעור עבודות הניקיון שעשו בעצמן במהלך הסגר.

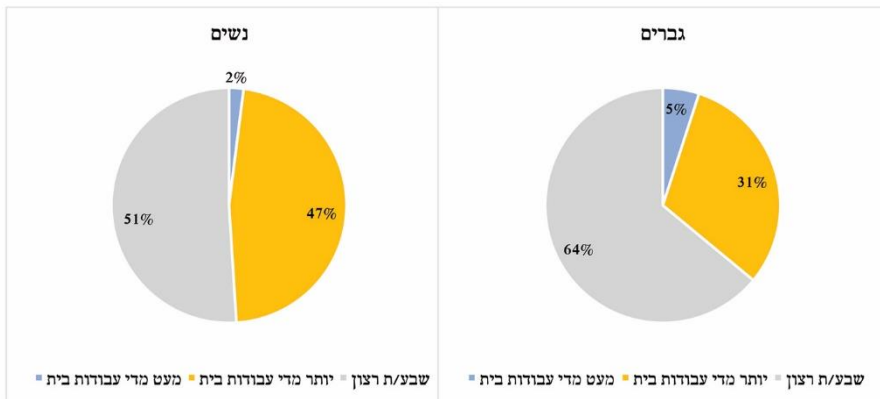
לבסוף, שאלנו נשים וגברים האם היו מרוצים מחלוקת עבודות הבית בינם ובין בני הזוג שלהם לפני תקופת הקורונה. תשובותיהם מתוארות באיורים 6 ו-7 לפי פילוח מגדרי.

איור 6: שביעות רצון מחלוקת העבודה בין בני הזוג לפני תקופת הסגר הראשון, בפילוח מגדרי

לפני תקופת הסגר, 58% מהנשים ו-84% מהגברים היו מרוצים מחלוקת העבודה בינם ובין בני הזוג ($p > 0.05$). 1.6% מהנשים ו-8% מהגברים אמרו שהם מבצעים מעט מדי עבודות בית. 38% מהנשים ו-8% מהגברים אמרו שהם מבצעים עבודות בית רבות מדי. לא נמצאה קורלציה בין ההכנסה של משק הבית ובין מידת שביעות הרצון של המשיבות והמשיבים.

איור 7: שביעות רצון מחלוקת העבודה בין בני הזוג במהלך הסגר הראשון, בפילוח מגדרי

במהלך תקופת הסגר, 51% מהנשים ו-64% מהגברים היו מרוצים מחלוקת העבודה בינם ובין בני הזוג ($p < 0.15$). 5% מהגברים ו-2% מהנשים אמרו שהם מבצעים עבודות בית מעטות מדי, ואילו 47% מהנשים ו-31% מהגברים אמרו שהם מבצעים יותר מדי עבודות בית.

נתונים אלו מלמדים כי שביעות הרצון של גברים פחתה משמעותית בעקבות העלייה (המתונה יחסית) בכיצוע עבודות הבית שחוו בתקופת הקורונה, ותחושתם כי הם מבצעים יותר מדי עבודות בית גברה, בעוד אצל נשים אנו רואות שינוי מתון הרבה יותר בשני המדרים. לא נמצאה קורלציה בין מידת שביעות הרצון ובין ההכנסה של משקי הבית.

דיון

בניתוח ראשוני זה לא נתאר את מלוא ממצאי המחקר ומשמעויותיהם, אך נציג כמה ממצאים מרכזיים ומעניינים שעולים מהניתוח שעשינו וכן שאלות שאנו מתעדות להעמיק בהן בהמשך המחקר.

ראשית, מהמחקר עולה כי בחתך הסוציו-אקונומי הבינוני-גבוה שנסקר, נשים ביצעו יותר עבודות בית מגברים לפני הקורונה ובמהלך הסגר, אך בהשוואה למחקרים קודמים עולה מהסקר מידה לא מבוטלת של מעורבות גברים בעבודות הבית הן לפני הסגר הן במהלכו. מעניין במיוחד לציין שהנחת המוצא שלנו, שלפיה תקופת הקורונה תביא לחלוקה מחדש של התפקידים במשקי בית, התבררה. נראה כי בתקופת הקורונה לא השתנתה מהותית חלוקת עבודות הבית. על פי הדיווח העצמי של המשיבות והמשיבים, נשים וגברים כאחד ביצעו יותר עבודות בית בתקופת הסגר מאשר בתקופה שלפניה, אך העלייה המדווחת בסך כל שיעור עבודות הבית המבוצעות הייתה דומה אצל נשים וגברים (שני המינים דיווחו שהם עושים כ-5% נקודות האחוז יותר מסך כל עבודות הבית המשותפות בהשוואה לעבר).

שנית, מהניתוח הסטטיסטי שעשינו עולה כי ההבדל העיקרי בין גברים לנשים בעבודות הבית במהלך תקופת הסגר ובהשוואה לתקופה הקודמת התבטא בעבודות הניקיון. ממצא זה עשוי להעיד על כך שעבודות תחזוקת הבית (menial housework) נתפסות כחלק מ"תפקידן" של נשים במשק הבית יותר מאשר טיפול בילדים ובישול (spiritual housework) (Roberts, 1997).

שלישית, בעוד גברים ונשים דיווחו על עלייה דומה יחסית בהיקף עבודות הבית בתקופת הסגר, מהניתוח שעשינו עולה כי נשים שמשקי הבית שלהן נעזרו בתכיפות בסיוע חיצוני בניקיון וטיפול בילדים לפני תקופת הקורונה הגדילו מאוד את שיעור עבודות הניקיון והטיפול בילדים שעשו בעצמן במהלך תקופת הסגר. ממצא זה מתיישב עם הספרות שמלמדת כי נשים נוטות לעשות פחות עבודות בית כשהן יכולות להיעזר בסיוע חיצוני ולקנות עזרה. ניתוחים אלו מאשררים את הספרות הפמיניסטית שעוסקת בכך שמיקור חוץ של עבודות בית הוא במידה רבה "בין נשים", במובן זה שבדרך כלל יהיו אלה נשים שיבצעו את עבודות הבית בתשלום (מנקה, מטפלת וכולי) או שלא בתשלום (האם). הממצא ביחס ל"תחלופת" עבודות הניקיון בין נשים, והשוני ברכישת שירותי ניקיון במשקי בית שהכנסותיהם שונות, מלמדים שלצד חשיבותו של הדיון הכללי על חלוקת נטל הטיפול ועבודות הבית בין נשים וגברים, יש לתת את הדעת גם על דפוסי אי-השוויון הספציפיים בעבודות הבית בין משקי בית ברמות הכנסה שונות ובין נשים שמידת השתתפותן בשוק העבודה שונה.

רביעית, מלבד הקורלציה בין השינויים בשיעור עבודות הבית (מסך העבודה המשותפת) שעשו המשתתפות והמשתתפים בסקר בתקופת הסגר ובין מצבם התעסוקתי באותה תקופה, ממצאו גם קורלציה בין השינויים הללו ובין המצב התעסוקתי של בני הזוג. במילים אחרות,

משתתפים עשו יותר עבודות טיפול בילדים ועבודות בית בכלל כשבני זוגם עבדו ממקום העבודה בתקופת הסגר, ופחות כשבני הזוג לא עבדו כלל. ממצא זה מצביע על הקשר בין עבודות הבית שעושים נשים וגברים ובין המצב התעסוקתי של בני זוגם ומידת הפניות שלהם לעבודות בית. משום שהיקף עבודות הבית שנשים עושות משפיע על זמינותן לעבודה בשוק העבודה, ומשום שהמצב התעסוקתי והפניות של גברים משפיעים על עבודות הבית של נשים, נראה כי אי־השוויון המגדרי בשוק העבודה מושפע גם מפניותם של גברים לעבודות הבית ומהמצב התעסוקתי שלהם. אנו סבורות שממצאינו באשר להתנהגויות משקי בית שונים בתקופת הקורונה מדגישים את הצורך להתייחס למשקי בית, ולא רק להתנהגות פרטים, כיחידת ניתוח חשובה להבנת היצירה והשעתוק של אי־שוויון מגדרי.

לבסוף, הסקר מראה כי קודם לקורונה הגברים שהשיבו לסקר היו מרוצים במידה רבה מאוד מחלוקת נטל עבודות הבית, וכי שביעות רצונם פחתה מאוד בתקופת הסגר – במידה רבה יותר מהירידה בשביעות הרצון אצל נשים. כלומר, עלייה דומה בהיקפי עבודות הבית אצל גברים ונשים פגעה עמוקות בשביעות הרצון של גברים. נדרש מחקר נוסף כדי להבין את מנגנוני אי־שביעות הרצון של גברים ונשים מהנשיאה בנטל עבודות הבית, את הקשר בין ממצא זה ובין תפיסת תפקידי מגדר על ידי גברים ונשים, ואת השלכות ערעורם של התפקידים המגדריים. לדבר יש חשיבות בעיצוב מדיניות שמבקשת לקדם שוויון בין המינים ולעודד גברים להגדיל את חלקם בעבודות הבית.

לממצאי הסקר שלנו יש כמה מגבלות. הראשונה שבהן טמונה בכך שביקשנו מאנשים לרווח על היקף עבודות הבית שהם עושים מבלי שיכולנו לבדוק את היקף עבודות הבית שהם עושים בפועל. כמו כן ביקשנו מהם להתייחס לעבודתם ביחס לזו של בן או בת זוגם, מבלי שנדע מה השיבו בני הזוג ואם הם מעריכים את חלקם בעבודות הבית באופן דומה. בכמה מחקרים בעולם שבחנו את אי־השוויון המגדרי בחלוקת עבודות הבית התבקשו המשתתפים לרווח באמצעות "יומני זמן" על היקף עבודות הבית שהם מבצעים ביום, אך באמצעים שעמדו לרשותנו לא יכולנו לעשות כך. עם זאת, נציין כי במחקר התעניינו בעיקר בחוויה הסובייקטיבית של המשיכות והמשיכים ביחס לשינוי שהתחולל בתקופת הסגר וביקשנו לקבוע באילו שאלות כדאי ורצוי להעמיק במחקר עתידי.

מגבלה נוספת קשורה באופן הבחירה במשתתפי הסקר. באופן טבעי, משום שפנינו אליהם באמצעות שאלון בעברית ודרך הרשתות החברתיות, המדגם אינו מייצג. המשתתפות והמשתתפים בסקר שערכנו נוטים להיות משכילים יחסית לאוכלוסייה בישראל, להשתכר שכר גבוה יותר, לחיות בזוגיות, ויש להניח שרובם יהודים. כמו כן, שיעור נמוך יחסית מבין המשיבים פוטרו מעבודתם. לפיכך ייתכן שהדפוסים שהצבענו עליהם מאפיינים בעיקר את האוכלוסייה המשכילה, האמידה יותר, העירונית והיהודית בישראל. בהקשר זה חשוב לציין כי מחקר אורך אינטרנטי, שבחן את המצב התעסוקתי של עובדים בחודש מרץ 2020 (עם פרוץ המגפה בישראל) ולאחר מכן באפריל וביוני 2020 הראה שהתעסוקה של עובדים המועסקים ברפואה העסקה לא טיפוסיים, שהיו מלכתחילה גם מוחלשים יותר בשוק העבודה, נפגעו במשבר הקורונה יותר מעובדים בהסדרי העסקה טיפוסיים ובעלי קול קיבוצי (ראו מאמרם של קריסטל ואחרים בגיליון זה). מחקרים אחרים הראו כי בקרב נשים היקף הפיטורים היה רחב יותר (אחדות, 2020), דבר שלא אפיינ את משיבות הסקר שלנו.

ולבסוף, פנינו מראש רק לנשים ולגברים שחולקים משקי בית עם בני זוג וילדים קטנים וקיבלנו בעיקר תשובות ממשותפים שחיים במערכות יחסים הטרוסקסואליות. לכן מחקרנו אינו יכול להצביע על מגמות בחלוקת עבודות הבית בין בני זוג מאותו המין, או אצל מי שאינם חולקים משק בית עם בני זוג (למשל הורים יחידנים, גרושים או כאלה שחיים בנפרד) או עם ילדיהם הקטינים.

מקורות

- אחרות, לאה. (2020). משבר הקורונה ושוק העבודה בישראל. *ביטחון סוציאלי*, 110, 1-20.
- Becker, Gary S. (1965). A theory of the allocation of time. *Economic Journal*, 75(299), 493-517.
- Ridgeway, Cecilia L. (2011). *Framed by gender: How gender inequality persists in the modern world*. Oxford University Press.
- Roberts, Dorothy. (1997). Spiritual and menial housework. *Yale Law Journal*, 9, 51-80.

נספח:

מודלים של רגרסיות המנבאים את הפער (באחוזים) בין שיעור עבודות הבית לפני תקופת הקורונה ובין שיעור עבודות הבית בתקופת הסגר הראשון

טבלה 4א: מקדמי רגרסיות המנבאות פער באחוזים בהשקעה בעבודות הבית לפני תקופת הקורונה ובמהלכה

בישול		ניקיון		טיפול בילדים		כל עבודות הבית		
2.408 (2.547)	2.781 (2.393)	9.404*** (2.749)	9.859*** (2.594)	-3.582 (2.275)	-4.069* (2.230)	-2.220 (1.857)	-1.057 (1.774)	אישה
	0.008 (0.081)		0.281*** (0.088)		0.006 (0.069)		0.053 (0.059)	הכנסה באלפי שקלים
	-1.752 (2.258)		-0.855 (2.440)		4.317** (2.020)		1.173 (1.647)	עבודה מהבית
	5.370* (2.886)		4.296 (3.114)		7.742*** (2.584)		7.587*** (2.104)	לא עובדת
	-10.693** (3.354)		-5.136 (3.616)		-7.778*** (2.996)		-5.193** (2.463)	עבודה ממקום העבודה
	-1.293 (2.414)		2.423 (2.601)		-5.261** (2.168)		0.377 (1.768)	בן/בת הזוג: עבודה מהבית
	-6.567** (3.221)		-2.077 (3.457)		-12.676** (2.865)		-9.514*** (2.340)	בן/בת הזוג: לא עובדת
	2.728 (2.719)		1.994 (2.934)		5.432** (2.443)		5.199** (1.990)	בן/בת הזוג: עבודה ממקום העבודה
	1.054 (0.915)		0.882 (0.987)		0.656 (0.826)		-1.094 (0.672)	מספר הילדים מתחת לגיל 10
	0.034 (0.056)		0.129** (0.060)		0.206*** (0.050)		0.110*** (0.041)	שיעור ההכנסה מתוך ההכנסה המשותפת
	-3.957 (2.472)		5.799** (2.638)		-1.643 (2.197)		3.003* (1.798)	עבודה במשרה חלקית לפני הקורונה
	4.343 (4.663)		10.212** (4.913)		3.843 (4.107)		-1.058 (3.361)	מובטלת/ לפני הקורונה
591	612	591	615	602	626	604	629	מספר המשיבים

*P<0.1, **P<0.05, ***P<0.01

טבלה 4ב:

מקדמי גרסיות המנבאות פער באזוזים בהשקעה בעבודות הבית לפני תקופת הקורונה
ובמהלכה (נשים בלבד)

בישול	ניקיון		טיפול בילדים		כל עבודות הבית	
0.014 (0.09)	0.170* (0.099)	0.340*** (0.099)	0.013 (0.08)	0.041 (0.08)	0.066 (0.064)	אישה
-2.242 (2.576)	-2.382 (2.68)	-1.871 (2.78)	4.402** (2.273)	4.502** (2.283)	1.032 (1.85)	עבודה מהבית
4.875 (3.248)	3.688 (3.369)	3.54 (3.49)	8.754*** (2.858)	8.684*** (2.869)	7.579*** (2.329)	לא עובדת
-10.386*** (3.880)	-4.737 (4.036)	-4.898 (4.184)	-8.033** (3.442)	-7.836** (3.457)	-5.087* (2.806)	עבודה ממקום העבודה
-1.328 (2.739)	2.627 (2.857)	2.706 (2.958)	-6.170** (2.430)	-5.944** (2.437)	0.454 (1.975)	בן/בת הזוג: עבודה מהבית
-7.721** (3.806)	-2.477 (3.902)	-3.833 (4.033)	-14.548*** (3.331)	-14.689*** (3.335)	-11.949*** (2.707)	בן/בת הזוג: לא עובדת
2.824 (3.019)	2.593 (3.158)	1.878 (3.272)	4.706* (2.683)	4.759* (2.694)	4.857*** (2.181)	בן/בת הזוג: עבודה ממקום העבודה
1.414 (1.037)	0.934 (1.095)	0.832 (1.119)	0.584 (0.937)	0.855 (0.928)	-0.956 (0.75)	מספר הילדים מתחת לגיל 10
0.030 (0.063)	0.139** (0.065)	0.162** (0.067)	0.216*** (0.056)	0.221*** (0.056)	0.119*** (0.045)	שיעור ההכנסה מתוך ההכנסה המשותפת
-4.381* (2.657)	6.897** (2.741)	6.451** (2.837)	-1.021 (2.338)	-1.455 (2.344)	3.088 (1.903)	עבודה במשרה חלקית לפני הקורונה
5.042 (5.133)	9.593* (5.234)	10.866** (5.413)	2.344 (4.473)	2.494 (4.482)	-1.123 (3.641)	מובטלת לפני הקורונה
			8.449** (3.290)			עזרה חיצונית בטיפול לפני – לעיתים קרובות
			3.603 (3.090)			עזרה חיצונית בטיפול לפני – לעיתים רחוקות
			4.112**			עזרה חיצונית בטיפול לפני – באופן קבוע
	6.701** (3.851)					עזרה חיצונית בניקיון לפני – לעיתים קרובות
	0.060 (3.615)					עזרה חיצונית בניקיון לפני – לעיתים רחוקות
	14.166**					עזרה חיצונית בניקיון לפני – באופן קבוע
502	505	505	514	514	516	מספר משיבים

*P<0.1, **P<0.05, ***P<0.01